SD 01A: Kif niftakru

Sib l-iżbalji ortografiċi f'din is-silta, ħożż sing taħthom u kkoreġihom billi tikteb il-kelma <u>sħiħa</u> fil-verżjoni t-tajba **bl-aħmar** fl-ispazju ta' fuqhom.

Kien raġel imġissem, bi spallejn wiesa', dahar miftuħ u sider mimli. Dirgħajh kienu mibruma, somor u godlija. Il-qabda ta' jdejh kienet qisha morsa. La kont tgħidlu twil u anqas qasir. Xuxtu kienet sewda mżewwqa bl-abjad u l-griż. Kien iżommha folta u troffa kbira minnha kien iħalliha turi ruħha minn taħt il-beritta li kien jilbes is-sena kollha. Bħal xagħru għajnejh kienu suwed, u l-par mustaċċi qosra li kellu taħt imnifsejh kienu suwed imżewqa bil-griż. Leħjitu, li mit-tul tagħha ma kienx jidher li jqaxxarha aktar minn darbtejn fil-ġimgħa, kienet griża.

Kien jilbes imħarbat, u ċ-ċinturin li kien iżomm maqful taħt żaqqu kbira kien ikabbarlu t-tħarbit ta' ħwejġu. Ġeneralment kien jiġi liebes qmis iċċangjata, qalziet griż skur jagħti fl-iswed u qorq f'riġlejh. Żarbun u peduni ma kien jilbes qatt. Fil-ġranet kesħin kien jilbes is-suf minn fuq u flanella minn taħt. Fil-jiem tax-xita kien jitgħatta b'inċirata qadima. Sajf u Xitwa l-għonq tal-qmis kien ikun dejjem miftuħ.

Il-ħxejjex kien jixtrihom mill-pitkaliji li kien hemm qrib tagħna. Kien idur 'l hawn u 'l hinn biex jara kif tkun sejra l-bejgħa, iqabbel il-prezzijiet, u fejn jaqbillu jqabbel u fejn le jibqa' sejjer. Jekk waqt dal-ġiri minn pitkalija għal oħra kien jara xi żewġ tadamiet fl-art ma kienx iħalliehom hemm, u dawk il-karrotti li kienu jitqaċċtu mill-faxx bit-tqandil minn hawn għal hinn, u jsibu ruħhom għalihom, jiġborhom u jitfgħahom fil-benniena tal-karettun biex wara jqegħdhom għall-bejgħ.

Wara li jtemm ix-xirja kien jagħbbi kollox fuq il-karettun, jitlaq iż-żiemel mgħobbi mal-ġemb tat-triq, jidħol f'ħanut jixrob xi ħaġa sħuna fix-xitwa, u xi ħaġa friska fis-sajf, u jitlaq biex jieħu postu fl-eqreb triq, fejn in-nies kienet imdorrija tistennih biex ibiegħelhom

tadam, ħass, pastard, ġdur, kaboċċi, bżar aħdar, spinaċi, insalata, karrotti, u frott frisk, misjur u mmerraq li jħajrek. Bil-għajat tiegħu kien juri lil kulħadd li kien wasal, u n-nies kienu joħorġu minn djarhom u jduru miegħu. Il-Maltin kienu jirrabjaw mhux ftit għalih għax lilhom, billi kien jaf ikellimhom, ma kienx iħallihom jgħażlu imma lill-Ingliżi, għax ma kienx jaf ikellimhom sew bl-Ingliż, kien iħallihom iqalbu u jieħdu l-isbaħ frott.

Skola ma' kien jaf xejn. Imma l-kontijiet kien jagħmilhom waħdu, u ħadd ma kien jgħaddih minn għajn il-labra. Kien jitkellem imgħawweġ, la raħlija, imma kullħadd kien jifhmu. Jekk il-Malti kien jgħawġu, l-Ingliż ma kienx jitkellmu aħjar. Mhux għax kien jaf l-Ingliż, tafux! Iżda għax mingħand in-nisa Ingliżi li kienu jiefqu jixtru mingħandu kien tgħallem xi kelma l-hawn u l-hinn, u meta kien itenniha kien jgħawwiġha wkoll. Il-mod kif kien jistaqsihom iridux patata kien idaħħakna. "Patajtos, lady?" kien jistaqsihom. U n-nisa kienu juru b'idejhom, iqallbu, jagħżlu, jixtru, jħallsu u jitilqu bi dbissima fuq fommhom.

Ġeneralment kien ikun waħdu, imma xi drabi kien iġib miegħu lil xi wieħed minn wliedu ż-żgħar. Billi kien iqajmu kmieni, kien iwasslu sa Birkirkara rieqed fil-benniena mdendla bejn ir-roti tal-karettun. Kien jieħu għalih tgħidx kemm, u meta darba ibnu resaq lejn xi bniet biex jilgħab magħhom u dawk keċċewh għax kien ħafi u liebes żmattat u mħarbat, tgħidx x'ma qalx. Ħaseb li kienu mqabbdin mill-kbar biex lill-ibnu jkeċċuh. U miegħu weħlet mara xiħa u l-mustaċċi ħfief ħfief li kellha taħt imnifsejha u l-ftit xahar twil li kien jikbrilha taħt ilħitha. Għala weħlet hi ma' rasu għadni ma nafx sa llum għax dak il-ħin kienet bi kwieta ġo darha.

Daqskemm kien jieħu għalih daqsekk ieħor kien iħobb jiftaħar. Madankollu, ħadd f'Birkirkara kollha ma kien jaf imur man-nies daqsu, u n-nies lil ħadd ma kienet tfittex daqskemm kienet tfittex lilu. Hu kien ibiegħ l-isbaħ ħaxix u l-iktar frott frisk. Kien jagħti b'idu miftuħa u l-iktar wieħed li kien ibigħ bl-irħis. U ftit kienu dawk li kellhom miżien ġust daqs tiegħu. B'danakollu ma kien imaqdar lil ħadd.

Billi fil-ġranet sajfin aħna t-tfal mhux darba w tnejn konna mmorru nixtru mingħandu għal ommijietna, konna nafuh sewwa. Għalhekk ma konna nsibuha xejn bi tqila biex, meta narawh waħdu, nieqfu mill-logħob, ninġabru madwaru u nqattaw nofs siegħa nitkellmu miegħu, daqqa fuq ħaġa u daqqa fuq oħra. Dan irid jaf xi ħaġa fuq iż-żiemel: x'ikel jiekol, fejn u fuqhiex jorqod; dak jitolbu jgħidlu kif tissejjaħ kull biċċa mill-armar li bih kienet mixduda l-bhima. Kultant kien jinqala' xi wieħed li jsaqsih għala kien jitkellem imgħawweġ. U hu, la ma kienx ikollu nies, kien iwieġeb lil kulħadd. U aħna konna noqgħodu fuq kliemu.

Imma darba l-vizzju tal-ftaħir għelbu għal kollox u ħarġilna b'waħda ħoxna li ma ngħidlekx. Ħaseb li għax konna tfal konna ser nibilawha sa griżmejna bħal mazzun. X'qalilna? Li matul il-ġimgħa kien jimla' xkora ta' żewġ piedi tul bi ħmistax jew sittax il-pulzier wisa' bil-karti tal-liri maħmuġin, imbagħad nhar ta' Sibt wara l-ikel kien jagħmilhom gozz f'nofs il-bitħa u jtihom in-nar!

M'hemmx għalfejn ngħidilkom x'daqqa t'għajn tajna lil xulxin aħna t-tfal u t-tbissima nebbiexa li dehret fuq xufftejna mill-ewwel urietu li ma konniex qed nemmnuh. Imma ħadd minna ma qallu xejn. U għal ftit żmien dil-biċċa waqfet hemm.

Iżda daqs ħmistax jew tlett ġimgħat wara reġa' semma din l-istorja ta' kif kien jeħles mil-liri maħmuġin għax kien jitqażżiżhom. Jekk l-ewwel darba ħallejnieh jgħid, did-darba ma ħallejniehx b'xejn. Qbiżna lkoll fuqu u, bla tlaqlieq ta' xejn, għednielu li ma konniex qed nemmnuh. Deher jieħu għalih għal kliemna u, għax kien jaf li ħadd minnha ma kien ser imur miegħu f'daru, stedinna biex is-Sibt ta' wara mmorru u narawh jaħraqhom.

"Kieku flok niġu aħna, iġġib il-liri maħmuġin inti, u taħraqhom hawn quddiemna, mhux xorta jkun għalik? L-aqwa li aħna nkunu qed narawhom jinħarqu," qallu wieħed minna.

(Adattata minn *Bejjiegħ il-Ħaxix* ta' Joseph Sciberras)